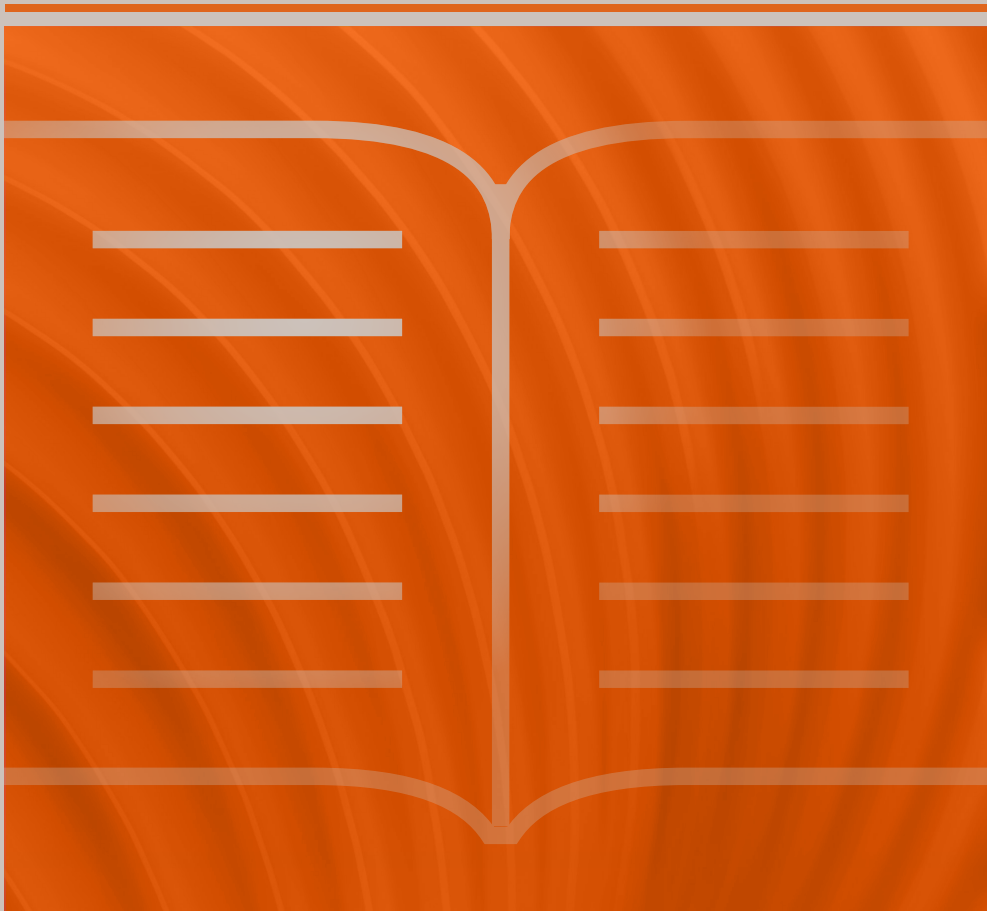

Helena Więckowska

Bibliotekarz, historyk, bibliolog

Profesor Helena Więckowska (1897–1984) była z pewnością jedną z najbardziej znaczących postaci w polskim bibliotekarstwie, w okresie powojennym. Wniosła także istotny wkład w rozwój polskiej bibliologii i wydatnie przyczyniła się do ukształtowania systemu akademickiego kształcenia bibliotekarzy. Bibliografia Jej dorobku naukowego liczy 221 pozycji. Są w nim rozprawy, artykuły, recenzje, hasła w słownikach i encyklopediach. Jest to również dorobek zróżnicowany tematycznie, co potwierdza trafność określenia „bibliolog praktyk”, użytego wobec dokonań Profesor Więckowskiej przez Krzysztofa Migonia. Pomimo upływu lat, do prac Heleny Więckowskiej nadal sięgają kolejne już pokolenia badaczy, jednak pamięć o Niej samej, naturalną koleją rzeczy, ulega stopniowemu zatarciu i poza hasłem w *Słowniku pracowników książki polskiej* oraz tomem będącym pokłosiem sesji zorganizowanej w 1985 r., zatytułowanym *Helena Więckowska 1897–1984*, nie ukazały się żadne inne prace Jej poświęcone.

Dlatego z okazji 30 rocznicy śmierci Pani Profesor oraz w perspektywie zbliżającego się siedemdziesięciolecia Uniwersytetu Łódzkiego, w środowisku Biblioteki Uniwersyteckiej, którą kierowała 21 lat (była najdłużej dotychczas urzędującym dyrektorem) i przy wsparciu pracowników Katedry Bibliotekoznawstwa, którą z kolei prowadziła przez lat 16, pojawiła się inicjatywa przywołania niektórych dokonań Heleny Więckowskiej i przypomnienia Jej nieprzeciętnej osobowości.

Na książkę, którą oddajemy do rąk czytelników, złożyło się 10 artykułów autorstwa pracowników Biblioteki Uniwersyteckiej, Katedry Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej oraz Instytutu Historii UŁ. Mając na uwadze wcześniejszą publikację poświęconą Profesor Więckowskiej, staraliśmy się przedmiotem naszych opracowań uczynić nie zawsze należycie opisane fakty z Jej życia czy też dokonania, które nie doczekały się dotychczas szerszego omówienia.

Pierwsze trzy artykuły poświęcone są osiągnięciom Profesor Więckowskiej na polu bibliotecznym. Hanna Tadeusiewicz, jako jedyna w gronie autorów osoba, która знаła osobiście Panią Profesor i przez kilka lat pracowała w Bibliotece kierowanej wówczas przez Helenę Więckowską, omówiła Jej działalność jako Dyrektora BUŁ. Przypomniała nie tylko formy realizowanej przez Dyrektora Więckowską funkcji zarządzania, ale wskazała też na ogromne osiągnięcia i rozwój Biblioteki w okresie kierowania księżnicą przez Panią Profesor.

Na inny aspekt udziału Heleny Więckowskiej w rozwoju polskiego i europejskiego bibliotekarstwa zwrócił uwagę Piotr Lewkowicz w niezwykle ciekawym artykule zatytułowanym *Budownictwo i wyposażenie biblioteczne w sferze zainteresowań Profesor Heleny Więckowskiej*. Odwołując się do bogatej literatury, przedstawił działalność Profesor Więckowskiej jako przewodniczącej Sekcji Budownictwa IFLA, ze szczególnym podkreśleniem znaczenia tego faktu dla rozwoju budownictwa bibliotecznego w Polsce – organizowanie seminariów, liczne publikacje itp.

Irena Łabiszewska przypomniała natomiast początki (lata 1927–1936) związków młodej doktor Heleny Więckowskiej z działalnością biblioteczną, czyli Jej wkład w opracowanie zbiorów rękopiśmiennych Biblioteki Narodowej, a konkretnie zasobu Biblioteki Batignolskiej. Efektem tych prac był, jak wiadomo, katalog *Zbiory Batignolskie i Towarzystwa Przyjaciół Polski w Londynie* oraz cały szereg artykułów dotyczących rękopisoznawstwa autorstwa Heleny Więckowskiej.

Do osiągnięć Heleny Więckowskiej jako badacza źródeł historycznych nawiązuje opracowanie Renaty Osiewały *Profesor Heleny Więckowskiej spojrzenie na Joachima Lelewela*. Autorka opisała długoletnie starania podejmowane przez Panią Profesor w celu opublikowania korespondencji Joachima Lelewela, a także inne naukowe efekty Jej zainteresowania tym wybitnym Polakiem.

Ciekawym opracowaniem jest próba oceny działalności Heleny Więckowskiej jako historyka i dydaktyka podjęta przez Magdalenę Rządrowską i Agatę Walczak-Niewiadomską na podstawie wybranych haseł ze *Słownika pracowników książki polskiej*. Autorki wzięły pod uwagę zarówno hasła opracowane przez Profesor Więckowską, jak i hasła poświęcone Jej uczniom, w biogramach których uwzględnione są również Jej dokonania na polu bibliotecznym i dydaktycznym.

Wieloletnia praca Profesor Heleny Więckowskiej na stanowisku kierownika Katedry Bibliotekoznawstwa została szczegółowo przedstawiona w artykule Jadwigi Koniecznej. Dzięki odnalezionym w archiwum Katedry i w Sekcji Rękopisów BUŁ dokumentom, udało się nie tylko przypomnieć fakty powszechnie dotychczas znane, ale także wskazać na inne

działania podejmowane przez ówczesną kierowniczkę Katedry w celu utrzymania studiów bibliotekoznawczych na UŁ.

Artykuł Stanisławy Kurek vel Kokocińskiej i Urszuli Kowalewskiej dotyczy stosunkowo mało znanego epizodu z życia Profesor Więckowskiej, a mianowicie Jej, rozpoczętej w 1926 roku, a zakończonej w 1948, działalności w Polskim Stowarzyszeniu Kobiet z Wyższym Wykształceniem. Związki Heleny Więckowskiej ze wspomnianym Stowarzyszeniem nie ograniczały się jedynie do faktu pełnienia w nim określonych funkcji, ale zaowocowały też, jak wykazały Autorki, licznymi publikacjami podejmującymi mało wówczas popularny temat akademickiego kształcenia kobiet.

Życia zawodowego, ale też osobistego dotyczy bardzo interesujący artykuł Krzysztofa Lesiakowskiego zatytułowany *Profesor Helena Więckowska w dokumentach aparatu bezpieczeństwa PRL*. Autor – historyk, badacz dziejów najnowszych, przedstawił, na podstawie szczegółowej kwerendy akt zgromadzonych w Instytucie Pamięci Narodowej, opinie, wnioski z obserwacji i oceny działań Heleny Więckowskiej, jakich dokonywali pracownicy aparatu bezpieczeństwa PRL. Przypadek Profesor Więckowskiej jest, według K. Lesiakowskiego, doskonałą ilustracją sytuacji polskich elit w czasach Polski Ludowej.

Ostatnie dwa opracowania, Agnieszki Góreckiej i Urszuli Michalskiej *Helena Więckowska we wspomnieniach. Próba scharakteryzowania osoby uczonej na podstawie opinii współpracowników i uczniów oraz Teresy Górniak Dyrektor Helena Więckowska we wspomnieniach pracowników Biblioteki Uniwersyteckiej w Łodzi w latach 1950–1969*, mają charakter *stricte* wspomnieniowy i są efektem rozmów Auterek z osobami mającymi niegdyś długoletni kontakt z Profesor Więckowską w trakcie pracy w Bibliotece Uniwersyteckiej. Obraz Heleny Więckowskiej, jaki wyłania się z tych wspomnień, wydaje się jak najbardziej prawdziwy, jeżeli weźmiemy pod uwagę fakt, że wywiadów udzielały osoby pracujące wówczas na różnych stanowiskach i pozostające z Panią Dyrektorem w różnych relacjach. Wspomnienia te dopełniają również wizerunek Profesor Heleny Więckowskiej, jako nieprzeciętnej osobowości.

Profesor Helena Więckowska (1897–1984) była z pewnością jedną z najbardziej znaczących postaci w polskim bibliotekarstwie, w okresie powojennym. Wniosła także istotny wkład w rozwój polskiej bibliologii i wydatnie przyczyniła się do ukształtowania systemu akademickiego kształcenia bibliotekarzy. Bibliografia Jej dorobku naukowego liczy 221 pozycji. Są w nim rozprawy, artykuły, recenzje, hasła w słownikach i encyklopediach. Jest to również dorobek zróżnicowany tematycznie, co potwierdza trafność określenia „bibliolog praktyk”, użytego wobec dokonań Profesor Więckowskiej przez Krzysztofa Migonia.

Ze wstępu Jadwigi Koniecznej

WYDAWNICTWO
UNIwersytetu
ŁÓDZKIEGO

www.wydawnictwo.uni.lodz.pl
e-mail: ksiegarnia@uni.lodz.pl
tel. (42) 665 58 63, faks (42) 665 58 62

ISBN 978-83-7969-615-4

9 788379 696154